

ПРОФ. ДР НИКО МИЉАНИЋ

Двадесетог октобра 2007. године навршава се 50 година од смрти проф. др Ника Миљанића, оснивача Катедре и Института за анатомију и касније професора хирургије Медицинског факултета Универзитета у Београду. Ово је прилика да се сетимо тог великог човека и лекара.

Нико Миљанић је рођен 1892. године на Цетињу, од оца Петра Миљанића, првог црногорског хирурга, управника болнице на Цетињу, начелника црногорског санитета и аутора великог броја стручних публикација. У петој години Нико је остао без оца, а у осмој је с мајком и братом отишао у Швајцарску, где је у Лозани и Женеви завршио основну школу и гимназију. Студије медицине почeo је у Паризу 1910. године, али их је прекидао четири пута, како би долазио у Црну Гору и Србију и као добровољац учествовао у балканским ратовима, односно у Првом светском рату. Све испите на факултету положио је 1917, а докторат одбранио 1920. године. Специјализирао је хирургију код Брока (*Broc*) и Госеа (*Gosset*), а по подне вежбао анатомију на просектури код Николаса (*Nicolas*) и Рувијеа (*Rouvier*).

За хонорарног професора систематске и топографске анатомије на новооснованом Медицинском факултету у Београду изабран је август 1920. године. Основао је анатомски институт по угледу на париски и пренео француски модел наставе анатомије. Наредних 14 година организовао је дисекције, наставу из анатомије, написао неколико књига, објавио више научних радова (претежно у француској литератури) и изградио нову зграду Анатомског института, једну од најфункционалнијих зграда на Медицинском факултету. Од познатог илustrатора Франца (*Frantz*) наручио је да црта и за наше студенте прилагодио више од 35 илustrација у боји великог формата из анатомије, које и данас служе за едукацију студената.

Основао је и Клинику примењене анатомије, где су будући хирурзи учили анатомију и хируршку технику. Године 1928. изабран је за ванредног професора примењене анатомије, а 1934. за привременог професора хируршке пропедевтике, коју је предавао пре и после рата. Био је један од иницијатора и оснивача Друштва бивших француских ћака, председник тог друштва током његовог рада, иницијатор и надзорник изградње споменика захвалности Француској на Калемегдану и оснивач и један од уредника југословенско-француског часописа „Анали медицине и хи-

рургије“ (*Annales de Medicine et Chirurgie*). Године 1923. отворио је приватну медико-хируршку клинику у Београду, у којој је радио до њене национализације 1948. године.

На почетку рата био је постављен за управника главне ратне хируршке болнице у Врњачкој Бањи, али се, због развоја ратних догађаја са Владом Краљевине Југославије, повукао до Никшића. Затим је неко време боравио у Рисну, где је основао болницу у којој је радио до 1942. године, потом у Перасту, а одатле се августа 1942. тајно пребацио у Бањане, где

је у селу Дубочке основао болницу, лечио и оперисао народ, али и партизане. Новембра 1943. године изабран је за председника Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Црне Горе и Боке Которске, чиме је аутоматски постао и члан Авноја. Године 1945. вратио се у Београд, постао управник Треће хируршке клинике и наставио да предаје хируршку пропедевтику.

Почетком 1947. године био је суспендован са факултета јер се супротставио кадровској политици нових власти при избору једног наставника на предмету Хирургија и зато што је бранио оптуженог и осуђеног кандидата на том конкурсусу. Његова приватна клиника је национализована, а затим и затворена. Иако је суспензија била повучена, његов рад на хируршкој клиници Медицинског факултета је онемогућен, а рад у настави ометан. Године 1954. превремено је пензионисан. Пензију је одбио, па се издржавао оперишћи по провинцијским хируршким одељењима којима су руководили његови бивши ученици. Основао је и болницу у селу Велимље код Никшића и неколико амбуланти по удаљеним местима и селима северозападног дела Црне Горе. Када је тешко оболео, прихватио је пензију. Умро је 1957. године на 17. Међународном хируршком конгресу у Мексико Ситију. Кремиран је у Мексику, а сахрањен у Београду.

Проф. Миљанић је написао три уџбеника из анатомије (од којих су нека доживела и по три издања) – „Систематска и топографска анатомија руке“, „Систематска и топографска анатомија ноге“ и „Остеологија“ – и уџбеник из хирургије „Асепса“, као и неколико радова из анатомије и хирургије, углавном у француским часописима, али и у „Српском архиву за целокупно лекарство“, „Аналама медицине и хирургије“ и зборницима са страних и домаћих конгреса. Његови радови из области анатомије углавном се односе

на различите анатомске варијације које је имао прилике да забележи на изузетно великом броју анатомских дисекција обављених на Институту за анатомију. Неки од тих описа имају и архивску вредност, будући да је реч о изузетно ретким варијацијама. Знатно је већи број радова из области хирургије. Поред тога, нека његова предавања одржана студентима и лекарима штампана су у облику радова. Његови најзначајнији радови из хирургије говоре о лечењу хроничних торпидних улцерација насталих после опекотина или повреда или о лечењу великих ожилјака који су угрожавали функцију екстремитета, код којих је Мильанић с успехом применио нове и оригиналне методе хируршког лечења, ексцизије и накнадно потпуно прекривање епидермо-дермалним трансплантима, супротно од тада усвојених, традиционалних метода лечења киретажом и делимичним покривањем трансплантима. Вредно је поменути и његов допринос хи-

руршком лечењу хиперпаратиреоидизма јер је управо он извео прву паратиреоидектомију у тадашњој Краљевини Југославији.

Мильанић је био наш први аутор који је хируршки лечио и описао перфорацију карцинома желуца и у нашој литератури поставио стандарде модерног лечења ове ретке компликације. Његови уџбеници из анатомије, штампана предавања из хируршке пропедевтике и монографија о асепси и данас имају вредност и, чак узевши у обзир савремене стандарде, ништа им се не може приговорити.

Проф. др Нико Мильанић је био пионир наше анатомије, хируршке пропедевтике и хирургије уопште, који је и у страној и у домаћој литератури оставил вредан траг.

Pagоје ЧОЛОВИЋ

* Рукопис је достављен Уредништву 13. 3. 2007. године.